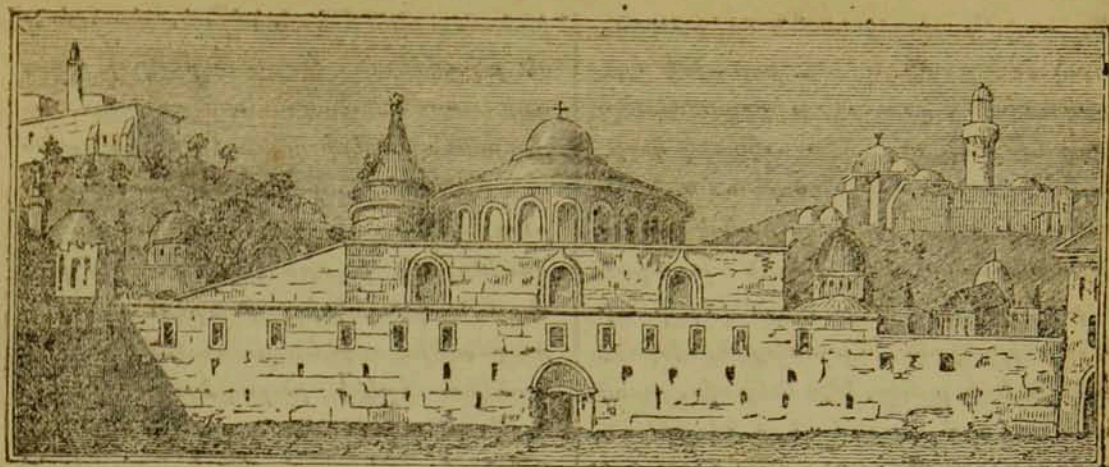

ԲՈՒՄԱՆՆԵՐՈՒՄԻ ՏԱՐԻ
ԹԻՒ 6.

ԱՄՍԱԳԻՐ

ՏՈՒՆՍ 30
1877.

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ, ԳՐԱԳԻՏԱԿԱՆ
ԵՒ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՈՒՍՄԱՆ

Ա. ԳՐՈՅ (*)

Բ.

ԽԱՐԴԿԱՅԻՆ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԿԵՆԱՅ ՔՆՆՈՒԹԵՆԷՆ

Մաս բարի՝ պատշաճ բարի առնէ :

ԱՅՍՊԵՍ ահա՛ մարդոյ բարւոյ
կենցաղաւորութեան և հիմնական եր-
ջանկութեան համար, Ս. Գրոյ ուս-
ման անհրաժեշտ կարեւորութիւնը
նոյն իսկ Աստուծոյ և նորա ամենա-
սուրբ կամոյ հաւատարիմ թարգման
Ս. Մարգարէից և Առաքելոց միջոցաւ

խմանալ եւ ուսանելն յետոյ, դար-
ձեալ կրօնամբ և կր տեսնենք նորա
կարեւորութեան հարկը նաեւ մարդ-
կային անհատական կենաց քննութե-
նէն և նոյա գործաւնութեանց յա-
ռաջ բերած տարբեր եւ հակառակ
արդեանց բաղդատութենէն:

Օրինակի համար, մեր ծնած եւ
սնած աշխարհին մէջ, մեր շուրջը և

(*) Հարաւանկութիւն և վերջ, ահա թիւ 5.

մեր աչքին առաջ ամեն օր կատարուած թէ՛ բարի և թէ՛ չար, թէ՛ օգտակար և թէ՛ վնասակար իրողութեանց վրայ և թէ՛ մի ուշագիւր ակնարկ դարձունենք և նոցա սկզբնապատճառներն ու ազդիւրները որոնենք, անմիջապէս կը ներկայանայ մեզ մարդն իւր լաւ և յոռի կողմերովը, այսինքն՝ իւր բարի և չար կիրքերովն, իւր առաքինութիւններովն և իւր մօլութիւններովը, յորոց առաջինէն միշտ բարիք, երջանկութիւն եւ ուրախութիւն կ'արտադրի. իսկ երկրորդէն՝ միշտ չարիք, թշուառութիւն և վիշտ. միով բանիւ, մին՝ աշխարհ կը վերաշինէ և մարդկութիւնը կ'երջանկացունէ. իսկ միւսն՝ ամենայն ինչ կ'աւերէ և կ'ապականէ և մարդկութիւնը թշուառութեան կը մատնէ։ Այլ սակայն ինչո՞ւ այսպէս, մի և նոյն կիրքերով զարդարուած, մի և նոյն նպատակաւ, մի և նոյն կոչման համար և մի և նոյն յԱստուծոյ ստեղծուած մարդկանց, ի՞նչ պատճառաւ մին այնքան չար և վնասակար և միւսն այնքան բարի և օգտակար կը լինի. ահա՛ այս հարցն երբ լուծենք՝ արդէն մեր նպատակին ևս հասած կը լինիք, ուստի հետեւինք սոյն հարցի լուծման։

Ծննդոց Ս. Գրքի մէջ, երբ մարդոյ ստեղծագործութեան պատմութիւնը կը կարդանք, կը տեսնենք, որ Աստուած իւր յատուկ ձեռակերտը, մարդկային ազգի առաջին ամօր՝ ինչպէս յատուկ խնամով իւր ձեռամբ կը կազմակերպէ մի և նոյն խնամով և կը զարդարէ զնոսա՝ սրտի եւ հոգւոյ այն ամեն զգացումներով, որք անհրաժեշտ հարկ են ազատ և ինքնավար մարդու մը խոհական խմատութեամբ ինքզինքը կառավարելու և եթէ կամի երջանիկ լինելու համար։ Աստուած իւր այս պաշտօնը կատարելէ զինի, երկրորդական պաշտօնը գործեալ իւր

խնամատարութեան ներքեւ կը յանձնէ բնութեան, հրաման բնելով մարդոյն, որ ծննդական օրինօք աճի եւ բազմանայ երկրի վրայ։ Աստուծոյն այն հրամանը անվրէպ կը կատարուի, բնութիւնը իւր պաշտօնը հաւատարմութեամբ ՚ի գործ կը գնէ, որովքից ժամանակէն զինի այն երկու մարդէն բազմութիւ ազգեր յառաջ գալով, կը ծածկեն երկրի ընդարձակութիւնը։ Նախամարդոյն այս ապագայ սերունդը կը ժառանգէ լիովին իւր հաւուն՝ ինչպէս մարմնոյ կատարելութիւնները նոյնպէս և հոգւոյ այն ամեն կիրքերը որոյմով զարդարեց զնա Աստուծո՛ւ. այս տեսութեամբ, հարկ էր որ մարդիկ ինչպէս մարմնոյ կազմութեամբ միօրինակ են, ինչպէս, զգացմանց եւ գործառնութեանց մէջ եւս նոյն միօրինակութիւնը ունենային, այլ սակայն մարդկային ազգի վիճակը ասոր բոլորովին հակառակը կը հաստատէ ամեն պարագայի մէջ. քանզի կը տեսնենք ամեն օր, որ իւրաքանչիւր անհատ, թէ՛ բարուք, թէ՛ բնաւորութեամբ և թէ՛ գործով, այնքան կը տարբերին իւրարմէ, որոց մէջ ամենեւին կարելի չէ բազդատութիւն գնել։

Կը տեսնես մարդ մը, որ աշխարհի ամեն բարիքները, զուարճութիւնները փառքերը և բազմադիմի հաճոյական վաղանցուկ զբօսանքները առ ոտն կուտած և անոնց դիւթիչ հրապուրանաց բոլորովին անտարբեր, անձնուրաց նահատակութեամբ իւր բոլոր կեանքը նուիրած է մի մարդասիրական ձեռնորկութեան, որուն համար միայն կարծես կըզգայ և կ'ապրի աշխարհի վրայ, օրինակի համար մի ճշմարիտ քրիստոնեայ և հաստատուն հաւատքի տէր մարդ, աղքատասիրութեան զգացմամբ դրաւուած, այսպիսի անձնուրութեամբ կ'աշխատի և այնպիսի գոր-

ծեր կ'ընէ, որք արդարեւ ինչպէս հա-
ճոյական են Աստուծոյ, նոյնպէս եւ
արժանի մարդոց յարգանաց, քանզի
նորա միակ հաճոյքը եւ բոլոր զգա-
ցունքները միմիայն մէկ կէտի վրայ ամ-
փոփուած կը տեսնուին. այլոց բարիք
ընելէն, վնասիլւոյ սիրտը սփոփելէն,
կարօտելւոյ մը պէտքը հոգալէն, որքի
մը կամ այլոց մը արտասուքը սրբելէն
մի այնպիսի զօրաւոր հաճոյք կը զգայ,
որով կարծես գերբնական զօրութեամբ
կ'ոգեւորի, իբրեւ մի պահապան հը-
րեշտակ ամեն տեղ եւ ամեն ժամանակ
ներկայ եւ պատրաստ կը տեսնես զնա
իւր եղբարց ծառայելու, նորա սիրտը
շարունակ կը հալի, հոգին կը մաշի եւ
տղիքները կը դարձնին այլոց տառա-
պանաց եւ վնասի վրայ, զորս դարմանե-
լու համար իւր ամեն ունեցածը զոհե-
լէն զինի, անձանձրոյթ կը դեղերի,
մեծատուն եւ կարող անձանց յարկերը,
որոց խղճի եւ զգացմանց դռները բաղ-
խելով, օգնութիւն կը մօլբայ իւր նը-
ւիրական պաշտօնը յառաջ վարելու,
քանզի իւր սիրտը չը ներեր իրեն հան-
գիստ մնալ, կարծես միշտ արձագանք
կը տայ նորա լսելեաց Յիսուսի այն
խօսքը թէ, «Որովհետեւ արարիք մի-
ում 'ի փոքրկանցս յայոցանէ ինձ ա-
րարիք»։ Այսպէս ահա առաքինի եւ
բարեսիրտ մարդն այսպէս արդիւնա-
ւոր կեանք մը կը վարէ աշխարհի վրայ
հասարակաց հայր եւ մարդկութեան
բարերար լինելով, իսկ ընդհակառակն
կը տեսնես անգին մի ուրիշն որ խաղա-
ղուրկ այս տեսակ վնամ զգացումներէ,
բոլորովին անտարբեր այլոց ապրելու
եղանակին վրայ, իրեն կէտ նստաւակի
ընտրած է միմիայն իւր անձի հոգը,
զոր գոհացնելու համար իւր ամբողջ
կեանքը կը վատնէ, ունայն եւ վնասա-
կար հաճոյից ետեւէ վաղելով միշտ
այնքան անձնատուր եղած է իւր պաշ-

տելի մոլութեանց, որ բոլորովին ան-
բան եւ անզգայ դարձած է. քանզի չը
կրնար մտածել, կամ գոնէ իւր անձի
փորձով չը կրնար զգալ, թէ վայրա-
քարչ կիրքերն յագենալ չը գիտեն,
ընդհակառակն որքան յագուրդ եւ
ճարակ գտնեն, այնքան աւելի կը զօ-
րանան եւ կը բորբոքին, ահա այս ա-
մենուն բոլորին անտեղեակ, այնպիսի
կատաղութեամբ կը հետեւի իւր կը-
րից առաջնորդութեան, յորմէ ոչ որ
չէ կարող զայն արգելուլ. ոչ Աստուա-
ծային երկիւղ, ոչ մարդկային պատ-
կառանք, ոչ խղճի խայթ եւ ոչ սրտի
զգայում չեն կարող ներգործել նորա
վրայ, հետեւաբար այսպիսի մարդէ մը
ամեն չարիք յուսալի է, եւ ահա այն
պատճառն որ շատ անգամ, մի մարդոց
երեսէն բաղմամբիւ մարդիկ աղետից
եւ տառապանաց կ'ենթարկին. շատեր
նորա վայրագ անգթութեան զոհ կ'եր-
թան. շատ պարկեշտ եւ երջանիկ գեր-
դաստաններու խաղաղութիւնն ու ան-
գործութիւնը վեր 'ի վայր կը յեղաշրջի,
բոլորովին հակառակ Աստուածային
այն ամենաբարի նպատակին, որ մար-
դը մարդով երջանիկ ընելու բարձր
խորհրդով շնորհած է նմա այնքան
շնորհ, յարմարութիւն եւ կարողու-
թիւն։

Իսկ արդ, ինչ է մարդոց բնաւո-
րութեան, զգացմանց եւ կենաց մէջ
տեսնուած այս անհուն եւ սոսկալի
տարբերութեան պատճառը, ո՞չ ա-
պաքէն ամենքն եւս մարդ են, ո՞չ ա-
պաքէն ամենքն եւ մի և նոյն բարձր նը-
պատակի համար գոյութիւն եւ կեանք
կրտառնան, ո՞չ ապաքէն ամենքն եւս
մի և նոյն գեղեցիկ կիրքերով օժտեալ,
այնպէս յաշխարհ կը ծնին, ինչ է պատ-
ճառն ուրեմն, որ մին հրեշտակի նման
բարի եւ տառաքինի կը լինի, իսկ մի ու-
րիշն սատանի նման չար եւ մոլի, մին

կղբայրական և մարդասիրական ազնիւ
զգացմամբք վառուած առաքինական
մեծամեծ գործոց կը ձեռնարկէ . իսկ
մի ուրիշն՝ վայրաքարշ մեղիութեամբք
համակուած, զգուշելի աղտեղութեանց
մէջ կը թաւալի . մին՝ գթութեամբ
և սիրով լցուած վիշտ և տառապանք
կ'որոնէ սփոխելու, իսկ մի ուրիշն ան
գթութեամբ և առեղութեամբ դա
ղանացած, մարդ կը փնտռէ չարիք և
վիշտ հասցնելու, վերջապէս մին այլոց
բարիք ընելու համար իւր կեանքը կը
նուիրէ, իսկ մի ուրիշն, իւր բարեաց
համար այլոց կեանքը զոհելու ամենե
ւին չը խղճար, երբ այս ամենը նկա
տողութեան առնելով կը հարցնենք
թէ ի՞նչ է պատճառը, անմիջապէս յե
րեւան կը գայ դաստիարակութեան և
կրթութեան խնդիրն, յորմէ միայն կա
խեալ է մարդոց կատարելագործու
թիւնը, արժանապատուութիւնը եւ
բարձրութիւնը . միայն գաստիա
րակութեամբ կատարելագործուած
մարդն կրնայ այն վսեմ կազման հետե
ւիլ, որուն համար ստեղծուած է .
դաստիարակութիւն եւ կրթութիւն
հարկ է մարդոյն, սչ թէ միայն արտա
քին արուեստական ուսմանց մէջ, այլ
մանաւանդ սրտի և հոգւոյ մշակու
թեան, պարտուց և իրաւանց գիտու
թեան եւ Աստուածային երկիւղիւ
ղարգացման մէջ . այն մարդու սրտի
եւ հոգւոյն մէջ, որ 'ի մանկութենէ
սերմանուած չէ Աստուածային երկիւ
ղի և սիրոյ սերմունքն, քրիստոնէական
պարտաւորութեանց սկզբունքներն և
իւր հասակի հետ միասին զարգացած
եւ բարդաւաճած չէ զգուշաւոր հո
գառարութեամբ, այնպիսի մարդուն
սիրտն և հոգին միշտ ամայի և անբեր
կը լինին, որոց մէջ հետզհետէ չարու
թեանց և անառակութեանց փնտա
կար սերմունքն ծլել կըսկսին, որք հեա

զհետէ նորա հասակին հետ միասին ա
ձելով այնպիսի խոր արմատ կը ձգեն,
զորս ժամանակէն յետոյ արմատաքի
կղել շատ դժուար կամ բոլորովին ան
հնար կը լինի, ուստի պէտք է որ ամեն
մարդ իւր բոլոր կենաց մէջ զգուշու
թեամբ հոգ տանի, որ իւր սիրտն ու
հոգին միշտ առաքինութեամբ զար
գացնէ և այս ուրիշ բանով չը լինիր,
եթէ ոչ Ս. Գիրք ընթեռնելով, Աստու
ծոյ կամաց, պատուիրանաց, և օրինաց
վերահասու լինելով, նորա սէրն և եր
կիւղը մեր հոգւոյ մէջ անխնջ կերպիւ
տպուորելով:

Ահա այս տեսակ Աստուածային
գիտութեան կրթութեամբ միայն կը
նայ կատարելագործուիլ մարդ մը, այ
սու միայն կարող կը լինի հեռի մնալ
փնտսակար և նուաճացողիչ մարդ
թիւններէ, այսու միայն կարող կը լի
նի մարդ արժանաւայել կերպիւ ապ
րիլ աշխարհի վրայ, այսու միայն կա
րող կը լինի այնպիսի արդիւնաւոր
կեանք վարել որ իւր յիշատակը ան
մահացնէ երկրի վրայ և այսպիսի եր
կիւղած աստուածապաշտ եւ բարի
մարդ լինելու համար անհրաժեշտ հարկ
է, որ միշտ Ս. Գիրքը ընթերցասիրեմք
և զայն կատարելագէտ ուսանինք, նու
րա տրամադրութեան համեմատ ըզ
մեղ միշտ բարութեան վարժեցնեմք,
որպէս զի կարողանանք և բարի սլաուդ
ներ արտադրել:

Գ. Ս. Շահանէան:

